

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινη βίβλος σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις»

COM(2009) 175 τελικό

(2010/C 255/08)

Εισηγητής: ο κ. **HERNÁNDEZ BATALLER**

Στις 21 Απριλίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

Πράσινη βίβλος σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις

COM(2009) 175 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 17 Νοεμβρίου 2009 με εισηγητή τον κ. HERNÁNDEZ BATALLER.

Κατά την 458^η σύνοδο ολομέλειας, της 16^{ης} και 17^{ης} Δεκεμβρίου 2009 (συνεδρίαση της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2009), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 174 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ συμπεριζείται την άποψη της Επιτροπής ότι η διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας θα πρέπει να καταργηθεί, με σκοπό τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δικαστικών αποφάσεων στην εσωτερική αγορά και την εκτέλεση των αποφάσεων αυτών για τα άτομα και τις επιχειρήσεις.

1.2 Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αριθ. 44/2001 στις διοικητικές ρυθμίσεις και, ως εκ τούτου, καλεί την Επιτροπή να εκπονήσει τις μελέτες που απαιτούνται για την εξάλειψη των υφιστάμενων φραγμών στη διαδικασία αυτή.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί, επίσης, σημαντική τη λήψη μέτρων για τη διευκόλυνση της διακρατικής χρήσης της διατησίας, και τάσσεται υπέρ ενός υπερεθνικού και ενιαίου κανόνα συγκρούσεως σχετικά με την εγκυρότητα των συμφωνιών διατησίας, ο οποίος να παραπέμπει στο δίκαιο του κράτους στο οποίο λαμβάνει χώρα η διατησία. Όλα αυτά δε χωρίς να αλλάζει επ' ουδενί ο τρόπος λειτουργίας της Σύμβασης της Νέας Υόρκης, ή τουλάχιστον θέτοντάς την ως βάση για τη λήψη νέων μέτρων.

1.4 Μια κοινή υπερεθνική προσέγγιση, η οποία θα καθορίζει σαφείς και ακριβείς κανόνες για τη διεθνή δικαιοδοσία, θα ενισχύσει τη νομική προστασία των πολιτών και θα εγγυάται την αρμονική εφαρμογή των δεσμευτικών διατάξεων της κοινοτικής νομοθεσίας. Προς τούτο, θα πρέπει να προβλεφθούν κανόνες σχετικά με εναγόμενους που κατοικούν σε τρίτες χώρες, να θεσπιστούν κανόνες σχετικά με την επικουρική αρμοδιότητα, μέτρα για την πρόληψη της επιλογής του ευνοϊκότερου δικαστηρίου (άγρα δικαστηρίου ή forum shopping) και να ενθαρρυνθεί η χρήση στερεότυπης ρήτρας παρέκτασης.

1.5 Επίσης, θα πρέπει να θεσπιστούν κανόνες για την ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου και τον περιορισμό του υψηλού κόστους που συνεπάγεται η ενδεχόμενη διπλή εκδίκαση από τα εθνικά δικαστήρια υποθέσεων που αφορά ζητήματα διανοητικής ιδιοκτησίας.

1.6 Όσον αφορά τις δίκες με αντικείμενο την εξέταση επιτακτικών δικαιωμάτων προστατευτικού χαρακτήρα — όπως τα δικαιώματα που απορρέουν από τις συμβάσεις εργασίας ή τις καταναλωτικές σχέσεις—, επιβάλλεται η τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001 προκειμένου να είναι δυνατή η σώρευση των αγωγών, με την εξασφάλιση της δυνατότητας άσκησης συλλογικών αγωγών ενώπιον των δικαστηρίων.

2. Εισαγωγή

2.1 Σύμφωνα με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ένας από τους στόχους της είναι «να διατηρήσει και να αναπτύξει την Ένωση ως χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης», ενώ το άρθρο 65 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ορίζει ότι τα μέτρα στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις, τα οποία λαμβάνονται εφόσον είναι αναγκαία για την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, περιλαμβάνουν την αναγνώριση και εκτέλεση «αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων αποφάσεων επί εξωδίκων υποθέσεων».

2.2 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε, που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 1999, ανήγαγε την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης⁽¹⁾ των δικαστικών αποφάσεων σε πραγματικό ακρογωνιαίο λίθο της δικαστικής συνεργασίας, τόσο σε αστικές όσο και σε ποινικές υποθέσεις, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(1) Η αρχή της «αμοιβαίας αναγνώρισης» εξασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία δικαστικών αποφάσεων χωρίς να είναι απαραίτητη η εναρμόνιση του δικονομικού δικαίου των κρατών μελών.

2.3 Με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Νίκαιας, τον Φεβρουάριο του 2003, η διαδικασία λήψης αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 67 αντικαταστάθηκε από την ειδική πλειοψηφία και τη διαδικασία συναπόφασης στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις, με εξαίρεση το οικογενειακό δίκαιο.

2.4 Η Σύμβαση των Βρυξελλών του 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις συνιστά εξαιρετικά πολύτιμη συμβολή στο κοινοτικό κεκτημένο.

2.4.1 Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου σχετικά με τη Σύμβαση αυτή και η έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ κατέστησαν δυνατή την θέσπιση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (2). Επί της σχετικής πρότασης, η ΕΟΚΕ είχε τότε εκδώσει γνωμοδότηση (3), όπου επικροτούσε την ιδέα ενός κοινοτικού μέσου προς αντικατάσταση της Σύμβασης.

2.4.2 Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001 θεσπίζει ενιαίους κανόνες για την επίλυση των συγκρούσεων δικαιοδοσίας και για τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εκτελεστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση δικαστικών αποφάσεων, δικαστικών συμβιβασμών και δημόσιων εγγράφων. Ο κανονισμός αυτός έχει αποδειχθεί καίριας σημασίας σε διασυνοριακές αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

2.4.3 Αρχικά, η Δανία δεν συμμετείχε στη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις. Ο κανονισμός έχει πλέον τεθεί σε ισχύ στη εν λόγω χώρα από την 1η Ιουλίου 2007, βάσει των διατάξεων της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Βασιλείου της Δανίας σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (4).

2.4.4 Η Συνθήκη της Λισσαβόνας θα διευκολύνει την ανάληψη δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις, καθώς θα γενικευτεί η εφαρμογή της κοινοτικής μεθόδου (5), διά της έγκρισης με ειδική πλειοψηφία των προτάσεων της Επιτροπής, ενώ θα ενισχυθούν η ανάληψη πρωτοβουλίας από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η άσκηση του δημοκρατικού ελέγχου εκ μέρους των εθνικών κοινοβουλίων και ο ρόλος του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στον έλεγχο της νομιμότητας.

3. Η πράσινη βίβλος της Επιτροπής

3.1 Το άρθρο 73 του κανονισμού αριθ. 44/2001 προβλέπει ότι η Επιτροπή οφείλει να υποβάλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή αυτού, το αργότερο εντός πέντε ετών από την έναρξη της ισχύος του. Η έκθεση θα συνοδεύεται ενδεχομένως από προτάσεις για την προσαρμογή του κανονισμού.

(2) ΕΕ L 12 της 16.1.2001, σ. 1.

(3) ΕΕ C 117 της 16.4.2000, σ. 51.

(4) ΕΕ L 299 της 16.11.2005, σ. 61.

(5) Η κοινοτική μέθοδος στηρίζεται στην άποψη ότι το γενικό συμφέρον των πολιτών προστατεύεται καλύτερα όταν τα κοινοτικά θεσμικά όργανα αναλαμβάνουν πλήρως τον ρόλο τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, χωρίς να θίγεται η αρχή της επικουρικότητας.

3.2 Η πράσινη βίβλος περιλαμβάνει μια σειρά προτάσεων σχετικά με τις πτυχές που η Επιτροπή θεωρεί πιο κρίσιμες, βάσει της εμπειρίας από την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001 και της σχετικής νομολογίας του ΔΕΚ.

3.3 Ορισμένα από τα θέματα που επιδιώκει να θέσει η πράσινη βίβλος προς δημόσια συζήτηση είναι η κατάργηση της διαδικασίας κήρυξης της εκτελεστότητας (exequatur) (6), η λειτουργία του κανονισμού στη διεθνή νομική τάξη, η επιλογή δικαστηρίου, η βιομηχανική ιδιοκτησία, η εκκρεμοδικία και οι σχετικές δράσεις, τα προσωρινά μέτρα, η σχέση μεταξύ του κανονισμού αυτού και της διαιτησίας, καθώς και το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού και η δικαιοδοσία.

3.4 Στην πράσινη βίβλο εξετάζονται, επίσης, η αναγνώριση και η εκτέλεση, ιδίως η ελεύθερη κυκλοφορία των δημόσιων εγγράφων, όπως είχε ζητηθεί στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2008, ή ακόμη η δυνατότητα χρήσης ενιαίου τυποποιημένου εντύπου για το στάδιο της εκτέλεσης.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001 έχει αποδειχθεί ότι είναι συνιστά πράξη καίριας σημασίας για τη δικονομική και την εμπορική πρακτική. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη του Συμβουλίου και της Επιτροπής ότι τα μέτρα στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις είναι αναγκαία για την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

4.2 Οι προβληματισμοί που προτείνει η Επιτροπή είναι εύστοχοι, δεδομένης της εμπειρίας από την εφαρμογή του κανονισμού τα τελευταία έτη. Στόχος είναι να ενισχυθεί το δικαίωμα των πολιτών να απολαύουν αποτελεσματικής νομικής προστασίας, το οποίο συνιστά θεμελιώδες δικαίωμα που προβλέπεται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο άρθρο 65 της Συνθήκης (ΕΚ), ενώ αποτελεί και γενική αρχή του δικαίου, αναγνωρισμένη από τη νομολογία του ΔΕΚ.

4.3 Η κατάργηση της διαδικασίας κήρυξης της εκτελεστότητας σε όλες τις αποφάσεις που εκδίδονται από τις δικαιοδοτικές αρχές των κρατών μελών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις είναι απολύτως σύμφωνη με τον στόχο να εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότητά τους, με την προάσπιση της ασφάλειας δικαίου στην εσωτερική αγορά και με το θεμελιώδες δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη (7) και σε αποτελεσματική νομική προστασία, όπως αναγνωρίζεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΣΑΔ) και στο άρθρο 47 πρώτο εδάφιο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (8).

(6) Πρόκειται για διαδικασία που αποσκοπεί στο να εξακριβωθεί κατά πόσον είναι δυνατόν να αναγνωριστεί απόφαση που εκδόθηκε από δικαστήριο εκτός της δικαιοδοσίας του κράτους στο οποίο ζητείται η εκτέλεσή της, και αν η απόφαση αυτή μπορεί να εκτελεστεί σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο στο οποίο εκδόθηκε.

(7) Σύμφωνα με την νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η πρόσβαση σε δίκαιη δίκη συμπεριλαμβάνεται στο δικαίωμα του άρθρου 6 παράγραφος 1 (βλ. μεταξύ άλλων, αποφάσεις Golder (21.2.1975, σκέψεις 28 έως 31) και Deweer).

(8) ΕΕ C 364 της 18.12.2000, σ. 1.

4.3.1 Συνεπώς, η προσέγγιση αυτή συμβαδίζει με τη ρήτρα επικουρικότητας που περιλαμβάνεται εμμέσως στο άρθρο 5 πρώτο εδάφιο της Συνθήκης ΕΚ, το οποίο ορίζει ότι, στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις, μπορούν να υιοθετούνται μέτρα μόνο στο βαθμό που είναι αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

4.3.2 Αφενός, όσον αφορά τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την κήρυξη της εκτελεστότητας μιας απόφασης σε υπερεθνικό επίπεδο, ενδέχεται να επαρκούν οι εγγυήσεις που παρέχει ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003, της 27ης Νοεμβρίου 2003, («κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα»), τα άρθρα 41 και 42 του οποίου προβλέπουν άμεση εκτελεστότητα των αποφάσεων που καθορίζουν το δικαίωμα επικοινωνίας ή επιστροφής του παιδιού, υπό τη διπλή αίρεση, και για τις δύο περιπτώσεις, ότι α) οι αποφάσεις έχουν κηρυχθεί εκτελεστές στο κράτος μέλος προέλευσης και β) ότι έχει χορηγηθεί το αντίστοιχο πιστοποιητικό στο κράτος μέλος προέλευσης⁽⁹⁾.

4.3.3 Υπό αυτή την έννοια, το μοναδικό κώλυμα που θα μπορούσε να ανακύψει είναι εάν ένα δεύτερο δικαστήριο έχει εκδώσει εκ των υστέρων άλλη εκτελεστή απόφαση· ωστόσο αυτό θα συνιστούσε ιδιαίτερα σπάνια περίπτωση στο πεδίο που καλύπτει η τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001 που προτείνει η Επιτροπή.

4.3.4 Αφετέρου, όσον αφορά την κατοχύρωση των δικαιωμάτων του εναγόμενου, μια ερμηνεία σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης παρέχει τη δυνατότητα στο δικαστήριο ενώπιον του οποίου έχει ασκηθεί προσφυγή να εφαρμόσει τους ίδιους κανόνες με αυτούς που προβλέπει η εθνική του νομοθεσία για τις περιπτώσεις κοινοποίησης της έναρξης της διαδικασίας σε αλλοδαπούς ή σε ημεδαπούς που δεν κατοικούν στο κράτος μέλος.

4.3.5 Ελλείψει ανάλογων διατάξεων, ή σε περίπτωση προφανούς αδυναμίας της ισχύουσας νομοθεσίας να κατοχυρώσει το δικαίωμα σε μια δίκαιη δίκη (για παράδειγμα, γλωσσική κατανόηση, αξιοπιστία των μέσων υποβολής και παραλαβής της προσφυγής κ.τ.λ.), κρίνεται σκόπιμο να θεσπιστούν επικουρικοί κανόνες για την παροχή εγγυήσεων στην υπερεθνική νομοθεσία.

4.3.6 Εντούτοις, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας περισσότερο εναρμονισμένης υπερεθνικής διαδικασίας αναθεώρησης, η οποία θα ισχύει γενικά για τις αστικές και εμπορικές υποθέσεις, υπό την αίρεση ότι ο εναγόμενος θα διαθέτει ένδικα μέσα εκ των υστέρων προσφυγής (ειδική αναθεώρηση), εν ειדיε ασφαλιστικής δικλείδας.

4.4 Σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΚ⁽¹⁰⁾, το κεφάλαιο II του ισχύοντος κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001 ενοποιεί τους κανόνες δικαιοδοσίας όχι μόνο για τις ενδοκοινοτικές δικαστικές διαφορές, αλλά και για όσες έχουν στοιχείο αλλοδαπότητας, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι περιπτώσεις όπου η μόνιμη κατοικία του εναγόμενου δεν βρίσκεται εντός κάποιου κράτους μέλους.

4.4.1 Επομένως, αντί του ισχύοντος καθεστώτος που παραπέμπει στο εθνικό δίκαιο, δυνάμει του άρθρου 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001, θα μπορούσαν να θεσπιστούν ορισμένοι ειδικοί κανόνες δικαιοδοσίας που θα καθορίζουν ένα υπερεθνικό νομικό

⁽⁹⁾ Υπό την ίδια έννοια, πβ. τους κανονισμούς (ΕΚ) 4/2009, 1896/2006 και 861/2007.

⁽¹⁰⁾ Απόφαση της 1ης Μαρτίου 2005, υπόθεση C-281/02 (Owusu κατά Jackson), και γνωμοδότηση 1/03 της 7ης Φεβρουαρίου 2006, σκέψεις 143-145.

πλαίσιο για τέτοιες περιπτώσεις, οι οποίοι, ωστόσο, θα υπόκεινται στις εξαιρέσεις που ορίζουν τα άρθρα 22 και 23 του ίδιου κανονισμού.

4.5 Ως προς την εισαγωγή «κανόνων συντρέχουσας δικαιοδοσίας», κρίνονται κατάλληλοι οι τρεις προτεινόμενοι κανόνες, δηλαδή:

— ο κανόνας που στηρίζει τη δικαιοδοσία στην άσκηση δραστηριοτήτων, εάν η δικαστική διαφορά αφορά τις εν λόγω δραστηριότητες (το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας περιλαμβάνει ήδη σχετική διάταξη, βάσει της οποίας αναγνωρίζεται η δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους όπου βρίσκεται το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη).

— ο κανόνας που θέτει ως βάση της δικαιοδοσίας τον τόπο όπου βρίσκονται τα διεκδικούμενα για την αποπληρωμή της οφειλής περιουσιακά στοιχεία, και τέλος,

— ο κανόνας της αναγκαστικής δικαιοδοσίας (*forum necessitatis*)⁽¹¹⁾, αν και σε αυτή την περίπτωση πρέπει να τηρούνται απαρέγκλιτα οι κανόνες του διεθνούς δικαίου περί αρχής της αντικειμενικής εδαφικότητας⁽¹²⁾, οι οποίοι τονίζουν ότι επιβάλλεται να αποδειχθεί η σκοπιμότητα και η λογική της παραπομπής σε συγκεκριμένο δικαστήριο.

4.5.1 Η κατ' εξαίρεση χρήση των κανόνων της αναγκαστικής δικαιοδοσίας αποτυπώνεται, μεταξύ άλλων διατάξεων, στο άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 4/2009⁽¹³⁾, δυνάμει του οποίου το δικαστήριο ενός κράτους μέλους δύναται να επιληφθεί της διαφοράς, εφόσον δεν αναγνωρίζεται διεθνής δικαιοδοσία σε άλλο κράτος μέλος βάσει του ίδιου κανονισμού και «είναι ανέφικτη η έναρξη ή η διεξαγωγή διαδικασίας σε τρίτο κράτος με το οποίο η διαφορά παρουσιάζει στενό σύνδεσμο».

4.5.2 Εντούτοις, όσον αφορά τη διευρύνση της χρήσης αυτής της διαδικασίας, δεδομένου του κινδύνου παράλληλης εκδίκασης της διαφοράς λόγω της θέσπισης ενιαίων κανόνων για προσφυγές εναντίον εναγομένων από τρίτες χώρες, οι υπερεθνικοί ενιαίοι κανόνες θα πρέπει να είναι αποκλειστικά εφαρμοστέοι στις περιπτώσεις που παρουσιάζουν τα ακόλουθα διαδικαστικά χαρακτηριστικά:

— όταν οι διάδικοι έχουν συνάψει σύμβαση αποκλειστικής επιλογής δικαστηρίου (συμφωνία παρέκτασης) υπέρ των δικαστηρίων τρίτης χώρας,

— όταν η δικαστική διαφορά επιπτεται, για άλλους λόγους, στην αποκλειστική δικαιοδοσία των δικαστηρίων τρίτης χώρας, ή

— όταν έχει ήδη κινηθεί παράλληλη διαδικασία σε τρίτη χώρα.

⁽¹¹⁾ Αυτό σημαίνει ότι ένα δικαστήριο αναγνωρίζει τη δικαιοδοσία επιληφθέντος δικαστηρίου άλλου κράτους, εάν κρίνει ότι το συγκεκριμένο δικαστήριο επελήφθη της υποθέσεως προκειμένου να αποφευχθεί η αρνησιδικία, ελλείψει αρμόδιας δικαστικής αρχής. Πρόκειται περισσότερο για μια πυχρή της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, παρά για αναγνώριση αποφάσεων.

⁽¹²⁾ Για παράδειγμα, πβ. τις αποφάσεις του Διεθνούς Δικαστηρίου της 7ης Σεπτεμβρίου 1927 στην υπόθεση «Lotus», και την αντίστοιχη της 5ης Φεβρουαρίου 1970 στην υπόθεση «Barcelona Traction».

⁽¹³⁾ ΕΕ L 7 της 10.1.2009, σ. 1.

4.6 Ως προς την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων δικαστικής αρχής τρίτης χώρας με αποκλειστική δικαιοδοσία σε μια διαφορά, κρίνεται απαραίτητο να θεσπιστεί μια ενιαία υπερεθνική διαδικασία προς αποφυγή τυχόν ζημίας ή καθυστέρησης εξαιτίας των αποκλίσεων των εθνικών νομικών συστημάτων. Προτείνεται, δηλαδή, η θέσπιση ενιαίου συστήματος κανόνων για την αναγνώριση των αποφάσεων των δικαστηρίων τρίτων χωρών, στοιχείο μεγάλης σημασίας κατά την ΕΟΚΕ.

4.6.1 Επί του προκειμένου, βάσει της γνωμοδότησης 1/2003 του ΔΕΚ, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα για τη σύναψη των ενδεικνυόμενων διεθνών συμβάσεων σε διμερές και μονομερές επίπεδο· ως εκ τούτου, κρίνεται σκόπιμη η θέσπιση ενιαίας υπερεθνικής διαδικασίας.

4.7 Εκκρεμοδικία

4.7.1 Ως γνωστόν, ο κανόνας της εκκρεμοδικίας ορίζει ότι, όταν έχουν κατατεθεί δύο προσφυγές με το ίδιο αντικείμενο και για όμοια γεγονότα σε δύο διαφορετικά δικαστήρια, το μεταγενεστέρως επιληφθέν δικαστήριο πρέπει να διαπιστώνει αυτεπάγγελτα έλλειψη δικαιοδοσίας υπέρ του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου.

4.7.2 Όσον αφορά τη θέσπιση υπερεθνικών κανόνων που να κατοχυρώνουν την αποτελεσματικότητα των συμφωνιών περί επιλογής δικαστηρίου (συμφωνίες παρέκτασης) που έχουν συνάψει οι διάδικοι σε περίπτωση παράλληλης εκδίκασης της υπόθεσης, για λόγους αποτελεσματικότητας, ταχύτητας και ασφάλειας δικαίου, συνιστάται η τροποποίηση του κανόνα περί εκκρεμοδικίας στον κανονισμό, με την παροχή της εγγύησης της υποχρέωσης άμεσης επικοινωνίας και συνεργασίας των δύο ενδιαφερομένων δικαστηρίων.

4.7.3 Θα ήταν δε χρήσιμη η δημιουργία ενός μηχανισμού συνεργασίας και επικοινωνίας μεταξύ των ενδιαφερομένων δικαστηρίων, ο οποίος θα υποχρεώνει το δικαστήριο που είχε διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του να επιληφθεί εκ νέου της υπόθεσης, εάν το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο διαπιστώσει επίσης έλλειψη δικαιοδοσίας του. Με αυτό τον τρόπο, θα αποφεύγονται αρνητικές συγκρούσεις δικαιοδοσίας όπως αυτή που προκύπτει από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 (14).

4.7.4 Υπό αυτή την έννοια, η «εκκρεμοδικία με εγγυήσεις» επιτρέπει τον ορισμό προθεσμίας εντός της οποίας το κατά χρονολογική σειρά αρμόδιο δικαστήριο — κατ' εφαρμογή του κανόνα της χρονικής προτεραιότητας — πρέπει να αποφανθεί ανέκκλητα για τη δικαιοδοσία του, και, εφόσον την διαθέτει, θα υποχρεούται να ενημερώνει ανά τακτά χρονικά διαστήματα, και εντός συγκεκριμένων αποκλειστικών προθεσμιών, το άλλο δικαστήριο για την εξέλιξη της εκδίκασης της υπόθεσης.

4.8 Η θέσπιση «κανόνα δέουσας επιμέλειας και σπουδής», που να επιβάλλει σε δύο ή περισσότερα δικαιοδοτικά όργανα ενώπιον των οποίων εκκρεμεί η ίδια υπόθεση, και τα οποία έχουν δηλώσει την αποκλειστική δικαιοδοσία τους, να κοινοποιούν έγκαιρα τα παρεμπιπτόντα που ενδέχεται να ανακύψουν, θα ενίσχυε αναμφισβήτητα την ασφάλεια δικαίου.

4.8.1 Τέλος, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, εάν περιληφθεί στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 44/2001 στερεότυπη ρήτρα παρέκτασης σε υπερεθνικό επίπεδο, θα διευκολυνθεί η παροχή νομικής προστασίας στους πολίτες και στις επιχειρήσεις, δεδομένου ότι θα αρθεί η ασάφεια ως προς την ισχύ της συμφωνίας παρέκτασης, με απώτερο σκοπό την αποφυγή — χάρη στη λήψη των απαραίτητων μέτρων — της άγρας δικαστηρίου.

4.9 Ασφαλιστικά μέτρα

4.9.1 Όσον αφορά τα ασφαλιστικά μέτρα, συντρέχουν επίσης λόγοι τροποποίησης ορισμένων πτυχών των άρθρων 31 και 47 του ισχύοντος κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001. Ειδικότερα, εφόσον κατατίθεται αίτηση ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον δικαστικής αρχής ενός κράτους μέλους, και ενώ δικαστήριο άλλου κράτους μέλους διαθέτει διεθνή δικαιοδοσία επί της ουσίας της υπόθεσης.

4.9.2 Δεδομένου ότι το αίτημα λήψης ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον ενός δικαστηρίου επιβάλλεται να γίνεται δεκτό προκειμένου να προστατευτεί η δικονομική κατάσταση του ενάγοντος, εφόσον πληρούνται, στην πλειονότητα των κρατών μελών, δύο προϋποθέσεις — η αληθοφάνεια της προβαλλόμενης αξίωσης (*fumus boni juris*) και ο σοβαρός κίνδυνος μη εκτέλεσης (*periculum in mora*) (15) —, και για λόγους αποφυγής της κατάχρησης δικαιώματος, θα πρέπει να εισαχθούν ορισμένοι περιορισμοί.

4.9.3 Πρώτον, η υποχρέωση του δικαιοδοτικού οργάνου ενώπιον του οποίου κατατίθεται η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων να ενημερώνει το δικαστήριο που έχει τη δικαιοδοσία επί της ουσίας της διαφοράς και, αφ' ης στιγμής αξιολογηθεί αυτή η πληροφορία, να αποφαίνεται για τη σκοπιμότητα διαταγής των ασφαλιστικών μέτρων, με κύριο κριτήριο την ομαλή ολοκλήρωση της διαδικασίας.

4.9.4 Δεύτερον, η υποχρέωση του αιτούντος τη λήψη ασφαλιστικών ή προσωρινών μέτρων να καταθέσει εγγύηση, το ύψος της οποίας θα ορίσει — εντός λογικών πλαισίων — το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο, σε συνάρτηση με το ύψος της ουσίας της υπόθεσης και με τον αποτρεπτικό χαρακτήρα που θα πρέπει να έχει προς αποφυγή τυχόν κατάχρησης δικαιώματος.

4.9.5 Στις περιπτώσεις όπου ο ενάγων επιδιώκει να του επιδικαστεί μια θετική υποχρέωση, καθώς και σε ανάλογες περιπτώσεις, όπου δεν πρόκειται για πληρωμή οφειλόμενου και απαιτητού ποσού, μπορεί να ρυθμιστεί η εξαιρέση από την κατάθεση εγγύησης, βάσει εκτίμησης από τον δικαστή των πραγματικών περιστατικών, προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν κωλύματα στην επιδίκαση της προσωρινής προστασίας.

(15) Τα ασφαλιστικά μέτρα προϋποθέτουν, κατ' αρχήν, την προληπτική, και ενίοτε μερική, κήρυξη της εκτελεστότητας μιας αξίωσης πριν από την έκδοση απόφασης. Σύμφωνα με την κλασική διαδικαστική αρχή [βλ. Calamandrei, *Introducción al Estudio sistemático de las Providencias cautelares* («Εισαγωγή στη συστηματική μελέτη των ασφαλιστικών διατάξεων»)], η θέσπιση τέτοιων μέτρων συνεπάγεται την εκπλήρωση αμφοτέρων των προϋποθέσεων, ήτοι της αληθοφάνειας προβαλλόμενης αξίωσης και του σοβαρού κινδύνου μη εκτέλεσης. Επίσης το ΔΕΚ ακολούθησε την ίδια προσέγγιση με την αντίστοιχη της διάταξης του προέδρου του Δικαστηρίου της 19ης Ιουλίου 1995, της υπόθεσης Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Atlantic Container Line AB και λοιπών (C-149/95), της διάταξης του προέδρου του Πρωτοδικείου της 30ης Ιουνίου 1999 στην υπόθεση Pfizer Animal Health SA κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενωσης (T-13/99), της υπόθεσης Factor-tame της 19ης Ιουνίου 1990, καθώς και της διάταξης του προέδρου του Δικαστηρίου της 28ης Ιουνίου 1990.

(14) EE L 338 της 23.12.2003, σ. 1.

4.10 Κατάργηση της κήρυξης εκτελεστότητας

4.10.1 Εξακολουθεί, επίσης, να ισχύει η δυνατότητα μη αναγνώρισης αποφάσεων, δυνάμει του άρθρου 34 του κανονισμού, για λόγους που σχετίζονται με τη δημόσια τάξη, την αδυναμία άμυνας των διαδικών και την ασυμβατότητα των αποφάσεων.

4.10.2 Οι περιστάσεις αυτές παρέχουν στις αρμόδιες δικαστικές αρχές περιθώρια διακριτικής ευχέρειας που είναι δύσκολο να ελεγχθούν, με αποτέλεσμα να μειώνεται η ασφάλεια δικαίου και ενδεχομένως να καθυστερεί αδικαιολόγητα η διαδικασία.

4.10.3 Από τη μια πλευρά, κρίνεται εύλογο, προκειμένου να καταργηθεί η κήρυξη εκτελεστότητας κατά την επιδίκαση προσωρινών μέτρων, να βασιστεί η τροποποίηση του άρθρου 47 του υπό εξέταση κανονισμού στη διαδικασία που ορίζει το ισχύον άρθρο 20 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 4/2009⁽¹⁶⁾, δηλαδή, αντίγραφο της απόφασης, και μεταφρασμένο απόσπασμα της απόφασης σύμφωνα με τυποποιημένο έντυπο.

4.10.4 Δεδομένου ότι οι προβλεπόμενες τροποποιήσεις του κανονισμού αποσκοπούν στη γενική εφαρμογή της αρχής της «αμοιβαίας αναγνώρισης» εντός του πεδίου εφαρμογής του, θα ήταν ασυνεπές να εξακολουθήσει να διακρίνεται η «αναγνώριση» από την «εκτέλεση».

4.10.5 Θα ήταν, συνεπώς, ευχής έργων να καταργηθεί η συγκεκριμένη ρήτρα, ή τουλάχιστον να αναθεωρηθούν προσεκτικά οι όροι εφαρμογής της.

4.10.6 Από την άλλη πλευρά, εάν ο στόχος είναι η «αναγνώριση» των αποφάσεων να καλύπτει όλο το φάσμα των αστικών και εμπορικών υποθέσεων, θα πρέπει να τροποποιηθεί το περιεχόμενο του ισχύοντος άρθρου 1 προκειμένου να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής του στις διοικητικές αποφάσεις, εφόσον έτσι θα ωφελούνταν περισσότερο οι πολίτες και οι επιχειρήσεις από τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

4.10.7 Κάτι αντίστοιχο ισχύει και για την πρόταση να συμπεριληφθούν στον κανονισμό διαδικασίες οικονομικών κυρώσεων για τους οφειλότες, καθώς και αντίστοιχων κυρώσεων που επιβάλλουν τα δικαστήρια ή οι φορολογικές αρχές των κρατών μελών.

4.10.8 Προκειμένου να απλοποιηθούν οι διαδικασίες και να διευκολυνθεί η εκτέλεση των αποφάσεων, μπορεί να βελτιωθεί η πρόσβασης στη δικαιοσύνη μέσω της εισαγωγής ενός τυποποιημένου εντύπου το οποίο θα διατίθεται σε όλες τις επίσημες κοινοτικές γλώσσες και το οποίο θα συμπεριλαμβάνει απόσπασμα της απόφασης.

4.10.9 Χάρη σε αυτό το έντυπο, μπορούν να περιοριστούν τα έξοδα της εκτέλεσης, με την κατάργηση της υποχρέωσης επιλογής κατοικίας ή διορισμού αντικλήτου, δεδομένου ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1393/2007⁽¹⁷⁾, καθιστά παρωχημένη την εν λόγω υποχρέωση.

⁽¹⁶⁾ ΕΕ L 7 της 10.1.2009, σ. 1.

⁽¹⁷⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1393/2007 περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδικών πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ L 324 της 10.12.2007, σ. 79.

4.11 Το ευρωπαϊκό δημόσιο έγγραφο

4.11.1 Αρχικώς, το άρθρο 50 της Σύμβασης των Βρυξελλών αναφερόταν σε δημόσια έγγραφα γνήσια και εκτελεστά. Σύμφωνα με την ερμηνεία του ΔΕΚ⁽¹⁸⁾, πρόκειται για έγγραφα που είναι εκτελεστά βάσει της νομοθεσίας του κράτους προέλευσης, και η γνησιότητα των οποίων έχει βεβαιωθεί από δημόσια αρχή ή άλλη αρχή εξουσιοδοτημένη προς τούτο από το εν λόγω κράτος.

4.11.2 Η ανωτέρω έννοια συμπεριλαμβάνεται στο άρθρο 57 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001. Ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει ζητήσει από την Επιτροπή την έναρξη εργασιών με αντικείμενο το ευρωπαϊκό δημόσιο έγγραφο.

4.11.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η Επιτροπή πρέπει εκπονήσει μελέτη με θέμα την ελεύθερη κυκλοφορία των δημόσιων εγγράφων, που να μπορεί να καταλήξει στη θέσπιση ενός ευρωπαϊκού δημόσιου εγγράφου.

4.12 Προστασία των καταναλωτών

4.12.1 Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 13 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001, «στις συμβάσεις [...] καταναλωτών είναι σκόπιμο να προστατεύεται ο αδύναμος διάδικος με ευνοϊκότερους για τα συμφέροντά του κανόνες δικαιοδοσίας». Το κριτήριο αυτό επικυρώνει και η νομολογία του ΔΕΚ⁽¹⁹⁾.

4.12.2 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται τις ανησυχίες που διατυπώνει η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού και αυτές που εκφράζονται στη νομολογία του ΔΕΚ, δεδομένου ότι ανέκαθεν τασσόταν υπέρ της εξασφάλισης υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, προϋπόθεση της οποίας είναι η ύπαρξη προστατευτικών κανόνων αναγκαστικού χαρακτήρα.

4.12.3 Για λόγους συνέπειας της κοινοτικής έννομης τάξης, θα ήταν σκόπιμο να εναρμονιστεί η διατύπωση του άρθρου 15 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β) του υπό εξέταση κανονισμού προς τον ορισμό της καταναλωτικής πίστωσης και της συνδεδεμένης σύμβασης πίστωσης που περιλαμβάνεται στο άρθρο 3 στοιχεία γ) και ιδ) της οδηγίας 2008/48/ΕΚ⁽²⁰⁾.

4.12.4 Τέλος, όσον αφορά τις συλλογικές αγωγές, χάρη σε αυτό το είδος προστασίας, περιορίζονται τα δικαστικά έξοδα, που συχνά λειτουργούν αποτρεπτικά για τον καταναλωτή που επιθυμεί να κινηθεί διαδικασία εναντίον ενός επιχειρηματία εγγεγραμμένου σε άλλο κράτος μέλος. Ιδιαίτερα δε, τα έξοδα που συνεπάγεται η εκδίκαση μιας υπόθεσης εκτός του τόπου μόνιμης κατοικίας του καταναλωτή και, στην περίπτωση όπου ο ενάγων θα παραστεί ενώπιον του δικού του δικαστή, το κόστος της εκτέλεσης της απόφασης, κατά μείζονα λόγο σε άλλο κράτος μέλος.

4.12.5 Δεδομένου ότι, βάσει του ισχύοντος κανονισμού (άρθρο 6 παράγραφος 1), δεν είναι δυνατή η συνεκδίκαση αγωγών, ιδίως σε περιπτώσεις πολλών εναγόντων κατά του ίδιου εναγομένου ενώπιον των δικαστηρίων ενός κράτους μέλους, θα πρέπει να τροποποιηθεί η συγκεκριμένη διάταξη, ώστε να διευκολύνεται η άσκηση, εκ μέρους των καταναλωτών, συλλογικών προσφυγών και αγωγών αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας της ΕΚ, υπέρ των οποίων έχει ήδη ταχθεί η ΕΟΚΕ.

⁽¹⁸⁾ Απόφαση του ΔΕΚ της 17ης Ιουνίου 1999 υπόθεση C-260/97, Unibank κατά Christensen.

⁽¹⁹⁾ Βλ. την απόφαση του ΔΕΚ της 17ης Σεπτεμβρίου 2009, υπόθεση C-347/08, Vorarlberger Gebietskrankenkasse.

⁽²⁰⁾ ΕΕ L 133 της 22.5.2008, σ. 66.

4.13 Διανοητική ιδιοκτησία

4.13.1 Παρά το γεγονός ότι η οδηγία 2004/48/ΕΚ⁽²¹⁾ σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας επιδιώκει την προσέγγιση ορισμένων διαδικαστικών ζητημάτων, απαιτούνται υπερεθνικοί κανόνες ικανοί να αντισταθμίσουν την έλλειψη ασφάλειας δικαίου και να περιορίσουν το υψηλό κόστος τυχόν παράλληλης εκδίκασης της υπόθεσης ενώπιον εθνικών δικαστηρίων.

4.13.2 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα κατά της απομίμησης των εμπορικών σημάτων και προτρέπει την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να υπογράψουν τη Σύμβαση για το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, με πλήρη σεβασμό της γλωσσικής πολυμορφίας.

4.14 Η διατησία

4.14.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι, στο πλαίσιο της τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001, πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της ελεύθερης διακίνησης των αποφάσεων στην Ευρώπη και για την αποφυγή παράλληλης εκδίκασης της ίδιας υπόθεσης.

4.14.2 Συγκεκριμένα, με τη (μερική) κατάργηση της εξαίρεσης της διατησίας από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού:

- θα μπορεί να διαταχθεί η λήψη ασφαλιστικών μέτρων προς στήριξη της διατησίας,

- θα καταστεί δυνατή η αναγνώριση των αποφάσεων σχετικά με το κύρος συμφωνίας διατησίας, και

- θα διευκολυνθεί η αναγνώριση και η εκτέλεση αποφάσεων που εμπεριέχουν διαιτητική ρύθμιση.

4.14.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την υιοθέτηση μέτρων για τη διευκόλυνση της υπερεθνικής χρήσης της διατησίας. Ως εκ τούτου, τάσσεται υπέρ της θέσπισης ενός ενιαίου και υπερεθνικού κανόνα συγκρούσεως σχετικά με το κύρος των συμφωνιών διατησίας, ο οποίος να παραπέμπει στο δίκαιο του κράτους εντός του οποίου πραγματοποιείται η διατησία.

4.14.4 Σε κάθε περίπτωση, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πλέον ενδεδειγμένη λύση θα ήταν να μην αλλάξει καθόλου ο τρόπος λειτουργίας της Σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958 περί εκτέλεσης των διαιτητικών αποφάσεων, ή τουλάχιστον, να αποτελέσει τη βάση για τη λήψη νέων μέτρων.

4.15 Διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των διοικητικών αποφάσεων

4.15.1 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001 εφαρμόζεται μόνο στις αποφάσεις επί αστικών και εμπορικών υποθέσεων. Ωστόσο, πιστεύει ότι, για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα έπρεπε να εξετάσουν τη δυνατότητα διεύρυνσης του ουσιαστικού πεδίου εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού, ώστε να περιληφθούν οι τελεσίδικες διοικητικές αποφάσεις, και τούτο με όποια διαδικασία αυτοί κρίνουν κατάλληλη, συμπεριλαμβανομένης αυτής που προβλέπει το άρθρο 309 της Συνθήκης ΕΚ.

Βρυξέλλες, 16 Δεκεμβρίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

(21) ΕΕ L 157 της 30.4.2004, σ. 45.